

1775 és com una renovació d'un interrogatori de princ. S. xv, on no es parla de divisió en *vèndes* sinó en *quartons*, a cada un dels quals els homes ha d'anar «a passar revista (V. també p. 72, referent a 1382). Aquesta «revista» em sembla que pot ser un altra explicació de l'aplicació del mot *vènda* 'tanda' a les porcions territorials, car les respectives revistes es devien fer per tandes successives.

El mot *vicenda* és certament força peculiar de l'italià, però documentat des del S. XIII (Cavalca, Villani, Boccaccio) i estès dialectalment des del N. fins al Centre (i àdhuc el S. d'Itàlia) i amb el derivat *vazender* usat en sobre-selvà (V. *REW* i el dicc. d'Angel. Prati). *VICENDA* no està documentat en l'Antiguitat, però el Du C. en porta una cita de 1227-41, i una de la variant *vicenna*, ja de 962, amb un canvi ND en -*nn*- justificable pel fet de ser segons sembla un text sud-italià. En aquests docs., suggereix Du C., sembla haver-se passat des de «locus quo alterius locus occupatur» a «praedium sub pretium conductum», i crec a «praedium» en general. Sentit que ja s'acosta a l'eivissenc.

El nostre mot no fou del tot estrany a l'occità antic. *Vezenda* «tour de ville dans un bateau» una vegada, i una altra vegada *vezenda* en un text en b. ll. occità dels *Mélanges Chabaneau*, p. 666, nn. 4 i 12. (i en forma llatina *vicenda* a la p. 114), *PSW* VIII, 724a.

En fi també en cat. medieval n'hi ha alguna documentació. En un passatge del *Consolat de Mar*, encara que no sigui de les parts més antigues: «lo notxer deu partir als altres sos companys la *vènda* de comandar, ells faent a saber al notxer ço que faran», cap. 332, en el ms. segons l'ed. Moliné, encara que manqui a l'ed. impresa antigament. I a un text mallorquí: «Tot hom qui estigua en la Ciutat --- dege dar lo delme --- e asò s'ent<én> de tot hom qui no pach mesuratge que sia de la *venda* de la Ciutat». Delme del bestiar en els anys 1378-1401 (*BSAL* VIII, 365a).

També és possible que *vènda* figurés en el text original de Muntaner, car en el passatge següent el manuscrit preferit per Casacuberta porta *tandes* però el manuscrit C (també antic) porta *vèndes* (Casacuberta IX, 34): «jo havia feta fer una anda en què havia l'infant --- e havia vint hòmens qui per *tandes* portaven al coll l'anda: e jurcam anar de Tarragona a Perpinyà vint-e-tres dies», fets de 1315, § 269, Casac. VII, 57.28. Casac. ha preferit *tanda*, però *vènda* figura en l'edició Bofarull (p. 10) i alguna altra, i el principi de la «lectio difficilior» en aquest cas aconsellaria preferir *vèndes*.

¹ Els romanistes (francesos i de pertot) s'han arronsat d'espantles davant aquesta alteració, o l'han declarat d'explicació impossible, fins que la vaig trobar jo; els col·legues continuen ignorant-la o fent el desentès, reproduïxo, doncs, la nota, apareguda en un article publicat a Mèxic (*NRFH* X, 1956, 137ss.). Negava que l'it. ant. *fiata* [Dante etc.] sigui manlleu del fr. ant. *fiee* 'vegada': «atendiendo a que ya sale en el S. XIII, y en el umbro Jacopone da Todi», i la veritat és que ve de *FLATUS* «pues que es frecuente en lo antiguo hallarlo como una especie de plural neutro en -a: *tre fiata* en Jacopone, ⁶⁰

lomb. ant. *in fiada*, *spesa fiada*, *pluxor fiada*, *venec. ant. doi fiada* (*AGI* III, 261); se trataría de una expresión figurada como los cat. *COP* o *PIC* 'vez', al. *mal*, propiamente 'mancha', it. y cat. *volta*, *VIA* y *VIATICUM*, empleados en este sentido en dialectos it. y cat.: *disselo molte fiata* sería, pues, propiamente = *lo ripeteva a ogni respiro*, y cf. además el usual *d'un fiato* o *in un fiato* 'en un momento', *non mangio nè fiato* 'no como nada' en Berni, a *perdud lo fiadho* está ya en lombardo antiguo. Ahora bien, *fiat* 'aliento' no sólo se halla en trovadores, sino que hoy todavía se extiende por todo el territorio francoprovenzal y provenzal (*FEW* III, 611) y debió de haber un **fle(t)* o *flee en francés preliterario, puesto que existe fr. ant. *refleer* 'respirar'. La *f*-irregular del fr. *fiee* *VICATA viene de ahí: sea por influencia directa de *FLATA*, o porque *fiee* se contagiara desde Italia (según *fiata*): que al fin y al cabo es *foiee, o *voiee, lo que esperaríamos fonéticamente con la etimología tradicional; y de este *fiee* *FLATUS* vino luego la *f*- del fr. *fois*, considerada inexplicable hasta ahora) (artículo reproducido en *Top. Hesp.* II, 20). La raíz de l'èxit d'aquesta contaminació alteradora és la mateixa que en català obligà a reemplaçar *veu* per *vegada*: la confusió per homonímia amb *voiz* del ll. *VÖCEM*: quan el fr. arcaic *veiz* de *VÖCEM* es tornà *voiz* en avançar el S. XII, la incomoditat causada pels equívocs invità a servir-se cada cop més de la forma vulgar contaminada per *FLATA*. Els fets català i francès són paral·lels, l'un il·lustra l'altre, perquè l'homonímia no és mai creadora, i fóra tan fals imaginar que hom va inventar la variant francesa amb *f* per desfer-se de confusions, com ho seria suposar que *vegada* fos una creació catalana del segle XIV. — ² Bearn. ant. *begade* f. «pouvoir, droit d'agir pour un autre, d'exercer l'autorité d'un autre» (Lespy-R.; ex.: *peu nome* e *begade deu senhor*); lantès ant. *begade* id., doc. del Marsan, a. 1474 (Millardet, *Anciens Textes L.*, gloss.). D'altra banda aran. *begada* 'ramat comunal', id. a la Vall luixonesa de Larboust (*Bouts d. Mount.* XXIX, 66), a *begades* 'a colles', parlant de criatures, a la Vall luixonesa de Goueil (*Bouts d. M.* IX, 50); gc. *begadè* a Luixon, «celui qui va à tour de rôle, aide le père commun» (Alf. Schmitt, *Terminologie Past. Pyr. Ce.*, 4); a l'Aran (Cor.) i al Bearn (Palay) 'el pastor de la *begada*'. — ³ León *vecera* f. «hato de ganado de una misma especie, cuyas cabezas pertenecen a distintos vecinos de un mismo pueblo» (Puyol, *RHisp.* XV, 8), «es de ganado vacuno, mular y asnal» (Garrote, *Dial. Leon.*, s. v.), Bierzo id. (Ga. Rey), salm. *becera* «porcada» (Lamano, *Dial. vg. salm.*, 281), Sanàbria *bedeira de kuçinus* «bando de cerdos» (Krüger, *Dial. d. Sciprián*, p. 31); port. dial. *bezeira* 'ramat d'ovelles o cabres', trasm. *biseira* 'ramat de porcs' > 'munio de gent' (*RLus.* XV, 336; Krüger, *VKR* I, 266). — ⁴ A Aragó i Navarra això és *vicera* (Borao), d'on el derivat *vizalero* (dissim. de *vicero*), Peralta. Relacionat estretament amb això és l'ús que tingué *vicera* antigament a Morella; segons docs. de